

enterprise income management]. *Biznes Inform*, no. 9, pp. 209-211.

25 Zabrodskiy V. A., Kizim N. A. (2000) Razvitie krupnomasshtabnykh ekonomiko-proizvodstvennykh sistem [The development of large-scale economic production systems]. Kharkiv: Biznes Inform. (in Russian)

26 Ponomarenko V. S., Trydid O. M., Kyzym M. O. (2003) Strateghiya rozvytku pidpryjemstva v umovakh kryzy: monoghrafija [The strategy of enterprise development in a crisis: monograph]. Kharkiv: INZhEK. (in Ukrainian)

27 Voronkov D. K. (2010) Upravlenie izmeneniyami na predpriyatii: teoriya i prikladnye aspekty: monografiya [Enterprise Change Management: Theory and Applied Aspects: Monograph]. Kharkiv: INZhEK. (in Russian)

28 Christensen C. M. (2017) Dilemma innovatora: kak iz-za novykh tekhnologiy pogibayut sil'nye kompanii [The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail]. Moscow: Alpina Publisher. (in Russian)

29 Andreeva T. E., Get'man O. A. (2015) Osnovnye podkhody k razrabotke matematicheskoy modeli opredeleniya vliyaniya faktorov slozhnosti i dinamichnosti

vneshney sredy predpriyatiya v formate perspektiv ego razvitiya [The main approaches to the development of a mathematical model for determining the influence of factors of complexity and dynamism of the external environment of the enterprise in the format of the prospects for its development]. *Ekonomika. Upravlinnja. Innovaciji*. no. 1 (13). pp. 8-19.

30 Aragon-Correa J. A., Garcia-Morales V. J., Cordon-Pozo E. (2007) Leadership and organizational learning's role on innovation and performance: lessons from Spain. *Industrial Marketing Management*, no. 36 (3), pp. 349-359.

31 Andreeva T. E., Hetman O. O. (2017) Identification of differential hybrid configurations of the organizational structures of enterprises. *Perspectives of research and development: collection of scientific articles*. Dublin: SAUL Publishing Ltd, pp. 104-109.

32 Gur'yanov A. B., Get'man O. A. (2013). Gruppirovanie organizatsionnykh struktur po funktsional'nomu i rynochnomu priznaku [Grouping of organizational structures according to functional and market characteristics]. *Ukrainian Journal Economist*, no. 7 (321), pp. 61-62.

УДК 330.341

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА»: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

*Боровик Ю. Т., к.е.н., доцент,
Єлагін Ю. В., к.е.н., доцент,
Полякова О. М., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)*

У статті розкривається сутність «зеленої» економіки. Досліджено постулати теорії «зеленої» економіки, ключовий з яких складається в неможливості задоволення нескінченно зростаючих потреб в умовах обмеженості ресурсів.

Розглянуто напрямки системи «зеленої» економіки. Виділено відомі на сьогодні характерні риси і принципи «зеленої» економіки, її мультиплікативний і антикризовий потенціал.

© Боровик Ю.Т.,
Єлагін Ю.В.,
Полякова О.М.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 69, 2020

Запропоновано розуміння сутності і опис цілей «зелених» технологій, що припускає роботу не з наслідками, а з причинами екологічних проблем.

Розглянуто програму «ЕaP GREEN», визначено роль та перспективу участі в ній України.

Ключові слова: зелена економіка, національна економіка, напрями, принципи зеленої економіки, «зелені» технології, програма «ЕaP GREEN».

«ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА»: СУЩНОСТЬ, ПРИНЦИПЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УКРАИНЫ

*Боровик Ю. Т., к.э.н., доцент,
Елагин Ю. В., к.э.н., доцент,
Полякова Е. Н., к.э.н., доцент (УкрГУЖТ)*

В статье раскрывается сущность «зеленой» экономики. Исследованы постулаты теории «зеленой» экономики, ключевой из которых состоит в невозможности удовлетворения бесконечно растущих потребностей в условиях ограниченности ресурсов.

Рассмотрены направления системы «зеленой» экономики. Выделены известные на сегодня характерные черты и принципы «зеленой» экономики, ее мультипликативный и антикризисный потенциал.

Предложено понимание сущности и описание целей «зеленых» технологий, предполагающее работу не со следствиями, а с причинами экологических проблем.

Рассмотрено программу «ЕaP GREEN», определена роль и перспектива участия в ней Украины.

Ключевые слова: зелёная экономика, национальная экономика, направления, принципы зелёной экономики, «зелёные» технологии, программа «ЕaP GREEN».

GREEN ECONOMY: ESSENCE, PRINCIPLES, PROSPECTS FOR UKRAINE

*Borovik Y. T., Ph.D., associate professor,
Elagin Y. V., Ph.D., associate professor,
Polyakova E. N., Ph.D., associate professor (USURT)*

The article reveals the essence of the green economy. It is proposed to define it as a trend in economic science, implying the simultaneous preservation and development of the biosphere and civilization, and as a way of doing business, which is aimed at improving the well-being of people without risks to the biosphere.

The postulates of the theory of a "green" economy are examined, the key of which is the impossibility of satisfying infinitely growing needs in conditions of limited resources.

The directions of the green economy system are considered: 1) introduction of renewable energy sources; 2) improvement of the waste management system; 3) improving the water management system; 4) the development of "clean" transport; 5) organic farming in agriculture; 6) energy efficiency in the housing sector; 7) conservation and effective management of ecosystems.

The principles of a green economy known today are highlighted: justice; respect; precautions; participation; management; economic, social and environmental sustainability;

efficiency (stable production and consumption); intergenerational relations (investment in the future).

An understanding of the nature and description of the goals of “green” technologies is proposed, which involves working not with the consequences, but with the causes of environmental problems.

The characteristic features of the green economy are highlighted: the efficient use of natural resources, the conservation and increase of natural capital, the reduction of pollution, low carbon emissions, the prevention of biodiversity loss, the growth of income and employment, and in general the reduction of the anthropogenic pressure on the environment.

The EaP GREEN program was considered, the role and prospects of Ukraine's participation in it were determined.

Key words: *green economy, national economy, directions, principles of green economy, “green” technologies, “EaP GREEN” program.*

Постановка проблеми. Потреби людства у теперішніх умовах значно перевищують можливості їх забезпечення природними ресурсами. Наприкінці ХХ століття економічне зростання досяглося внаслідок застосування ресурсовитратних та енергоємних технологій виробництва, що заподіяло погіршення стану навколишнього середовища. Подальший економічний розвиток вимагає кардинальних змін дійсної економічної системи, переходу до нової моделі господарювання та реалізація базових принципів сталого розвитку. Одним із оптимальних варіантів забезпечення таких змін, на думку багатьох вчених світу, є концепція «зеленої економіки».

В Україні необхідність упровадження концепції «зеленої економіки» пов'язана зі складною соціально-економічною ситуацією, низькою якістю навколишнього природного середовища в більшості регіонів, ресурсною та енергетичною залежністю від зовнішніх ринків, низькою енергоефективністю національних виробництв, погіршенням здоров'я нації та якості життя населення. Національна економіка потребує поступової заміни «коричневої» індустріальної економіки на нову «зелену». Це дозволить врахувати сучасні екологічні вимоги світової спільноти та забезпечити національну безпеку держави найближчим часом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів концепції «зеленої економіки» займалися зарубіжні вчені: Є. Барбієр, А. Камерон, А. Марканді, К. Стюарт, Д. Піарс [15, 18]. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів «зеленої» економіки зробили такі українські вчені: Б. Буркинський, Т. Галушкіна, Л. Мусіна, В. Потапенко, В. Реутов, Н. Хумарова [1-4], Т. Сухорукова [5]. Проблемам екологізації виробництва присвячені праці В. Диканя, В. Зубенко, І. Токмакової [6, 7]. Але невирішеними залишаються проблеми розвитку «зеленої економіки» у перспективі міжнародних програм.

Мета статті – дослідження сутності зеленої економіки, її принципів та визначення перспектив переходу до зеленої економіки в Україні.

Виклад основного матеріалу.

Проблемам взаємодії економіки та екології традиційно приділяється недостатньо уваги. Разом з тим складно заперечити те, що забезпечення економічного зростання пов'язане зі зростанням забруднення і деградацією навколишнього середовища. Це виражається в вичерпанні природних ресурсів, порушення балансу біосфери та зміні клімату, що обмежує можливості подальшого розвитку.

За прогнозами Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), при сучасному способі виробництва і рівні споживання до 2050 р. в порівнянні з 2000-м світ позбудеться від 61 до 72% флори і фауни, а збереження природних територій буде необоротно порушена на 7,5 млн км² [8]. У 2015 р. за розрахунками групи вчених з проекту Global Footprint Network, річні ресурси планети (обсяг ресурсів, який Земля може надати для користування, а потім відновити), були вичерпані всього за 7 місяців і 13 днів. Подібні розрахунки вчені роблять ще з 1970-х рр., і як виявилось, з кожним роком річні ресурси витрачаються все швидше. Так, у 2015 р. обсяг ресурсів було вичерпано на шість днів раніше, ніж у 2014.

Проблеми навколишнього середовища нині інтегровані в економічну науку як обмеженого блага; сформувалася й активно розвивається нова течія – «зелена економіка». «Зелена економіка» – напрям в економічній науці, в рамках якого вважається, що економіка є залежним компонентом природного середовища, в межах якого вона існує і є його частиною; націлений на збереження добробуту суспільства шляхом ефективного використання природних ресурсів, а також повернення продуктів кінцевого користування в виробничий цикл [9].

Експерти Організації Об'єднаних Націй з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП) розглядають «зелену» економіку як господарську діяльність, «яка підвищує добробут людей і забезпечує соціальну справедливість і при цьому істотно знижує ризики для навколишнього середовища і її збіднення» [10].

«Зелена» економіка робить акцент на задоволенні потреб людини з урахуванням взаємодії з навколишнім середовищем, в пріоритеті – добробут майбутніх поколінь. Іншими словами, «зелена» економіка – система видів

економічної діяльності, пов'язаних з виробництвом, розподілом, обміном і споживанням товарів і послуг, які призводять до підвищення добробуту людини в довгостроковій перспективі; майбутні покоління при цьому не піддаються впливу значних екологічних ризиків або екологічного дефіциту.

Теорія «зеленої» економіки базується на трьох аксіомах: неможливість нескінченного розширення сфери впливу в обмеженому просторі; неможливість задоволення потреб, що нескінченно зростають, в умовах обмеженості ресурсів; на Землі все є взаємопов'язаним [11].

У «зеленій» економіці виділяють систему напрямків:

1. Впровадження відновлюваних джерел енергії. За твердженням екологів, більше ніж половина всіх горючих корисних копалин повинні залишатися нерозвіданими щоб уникнути значної зміни клімату на планеті.

2. Удосконалення системи управління відходами. В даний час в розвинених країнах світу на душу населення виробляється від 1 до 3 кг твердих побутових відходів в день, і тільки в США ця кількість збільшується на 10% кожні 10 років. В Україні сміттєзвалища в цілому займають понад 42 тис. км² [12].

3. Удосконалення системи управління водними ресурсами. Зараз кожна шоста людина на планеті потерпає від браку прісної питної води [13].

4. Розвиток «чистого» (стійкого, «зеленого») транспорту. ЮНЕП працює над можливістю знизити попит на транспорт, особливо на приватні транспортні засоби, без шкоди для загальної мобільності.

5. Органічне землеробство в сільському господарстві. Передбачає відмову від застосування гербіцидів, пестицидів, отрутохімікатів, а також добрив штучного походження. Продукти органічного землеробства не містять генетично модифіковані організми,

переробляються без використання Е-інгредієнтів і зберігаються поза контактом зі штучними речовинами.

6. Енергоефективність в житлово-комунальному господарстві. Наявність житлових комплексів, обладнаних неефективними теплоізоляційними конструкціями й системами тепlopостачання, спричиняє значні теплові втрати.

7. Збереження та ефективне управління екосистемами. Все різноманіття видів діяльності людини в біосфері призводить до змін, спрямованість і ступінь яких заведео називати екологічною кризою.

Зазначені напрями «зеленої» економіки розвиваються відповідно до принципів: справедливості (рівність); поваги (процвітання і добробуту для всіх); обережності (облік граничних навантажень на планету); участі (при прийнятті рішень); управління (підзвітність); економічної, соціальної та екологічної стійкості; ефективності (стабільне виробництво і споживання); зв'язку між поколіннями (інвестиції в майбутнє).

В основі «зеленої» економіки лежать «зелені» технології, які працюють не з наслідками, а з причинами екологічних проблем, кардинально змінюючи підхід, продукти, і що не менш важливо, споживчу поведінку. До них відносять: енергоефективність та альтернативну енергетику, системи управління електроенергією, екологічний транспорт, управління відходами, повітряними і водними викидами.

Ці технології дозволять досягти наступних цілей, які ставить перед собою сучасна світова економіка:

1. Скорочення забруднення навколишнього середовища і підвищення ресурсної ефективності в будівництві, на виробництві, в сільському господарстві і в інфраструктурних секторах.

2. Ослаблення несприятливих кліматичних змін за допомогою переходу

до «зеленої», більш чистої енергетики (вітряної, сонячної, геотермальної, морських припливів, гідро- і біоенергетики, енергії від перероблення відходів, водневої) та низьковуглецевим процесам кінцевого споживання (електричні або гібридні двигуни).

3. Скорочення уразливості та адаптація до кліматичних змін шляхом створення систем раннього попередження і стійких до температурних аномалій технологій; поліпшення управління біорізноманіттям і лісовими ресурсами.

4. Підвищення добробуту внаслідок більш продуктивного та сталого використання ресурсів біорізноманіття, включаючи натуральну косметику і фармацевтику.

Відповідно, важливими рисами «зеленої» економіки є:

- ефективне використання природних ресурсів; збереження і збільшення природного капіталу;
- зменшення забруднення;
- низькі вуглецеві викиди; запобігання втрати біорізноманіття;
- зростання доходів і зайнятості;
- в цілому – зниження антропогенного навантаження на навколишнє середовище.

Очевидно, ці характеристики діаметрально протилежні нинішньої моделі економічного розвитку.

Прихильники концепції «зеленої» економіки вважають, що переважна зараз економічна система недосконала, що підтверджується кризами й збоями ринкового механізму, і за своєю суттю марнотратна. Вона дала певні результати в підвищенні життєвого рівня людей в цілому, і особливо окремих груп, негативні наслідки функціонування цієї системи значні: екологічні проблеми, виснаження природного капіталу, брак прісної води, продовольства, енергії, широкомасштабна бідність, нерівність людей і країн. Все це створює загрозу для майбутніх поколінь.

Нинішню модель економіки називають «коричневою». Саймон Кузнець, автор концепції звичайного ВВП, ще в 1934 р., попереджав: «Добробут нації не може бути адекватно виміряно національним доходом» [14]. За допомогою ВВП вимірюють відносний добробут, не враховуючи соціальних витрат і впливу на навколишнє середовище. Проте неокласична теорія прийняла спосіб вимірювання економічного добробуту саме через ВВП. До обліку впливу на середу повернулися лише через десятиліття. У другій половині ХХ в. економісти стали міркувати про навколишнє середовище як про основні активи, що генерують добробут, але враховували в ВВП як незмінну даність. Потім з'явився термін «природний капітал» – капітал, який практично не амортизувався. Лише до 1970-их рр. були зроблені перші спроби оцінити «амортизацію природи».

Сьогодні відповідно до результатів аналізу екологічного сліду діяльність людини перевищує фізичні можливості Землі майже на 20%. Зміна залежності екологічного сліду від ВВП на душу населення в різних країнах світу в динаміці має позитивну лінійну кореляцію – чим вище ВВП, тим більше значення екологічного сліду на душу населення в країні [15, с. 87].

Пріоритетною програмою розвитку України у сфері «зеленої економіки» є програма «ЕaP GREEN», яка спрямована на сприяння шести країн Східного партнерства (СП) Європейського Союзу: Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Республіці Молдова і Україні – до переходу на «зелену» економіку. Програму фінансує Європейська комісія, чотири організації-виконавці та інші донори [18].

Програма «ЕaP GREEN» має такі компоненти: Компонент 1 – управління та фінансування; Компонент 2 – використання стратегічної екологічної оцінки навколишнього середовища і

оцінки впливу на навколишнє середовище; Компонент 3 – демонстраційні проекти: підвищення кадрового та інституційного потенціалу у сфері ресурсно-ефективного та більш чистого виробництва [16].

Очікувані результати програми для підтримки економічного зростання:

- допомога країнам СП в структурних перетвореннях, зокрема шляхом внесення поправок у національне законодавство та нормативну базу для створення більш сильних стимулів до сталого споживання та виробництва;

- підвищення ресурсної ефективності та конкурентоспроможності, поліпшення екологічних показників окремих секторів економіки;

- полегшення доступу до нових ринків, зокрема до ринку ЄС;

- зміцнення професійного та інституційного потенціалу державних органів у сфері розробки та проведення політики зеленого зростання;

- зниження рівня бідності та створення нових робочих місць [17].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

«Зелена економіка» базується на альтернативних джерелах енергії і палива, технології екологічно чистого виробництва, чистих технологіях у веденні сільського господарства, «зеленому будівництві», а також програмах очищення повітря, води та ґрунту від забруднень, перероблення та утилізації відходів і т. д. Саме «зелена економіка» може стати джерелом розвитку України, тому, перспективи створення зеленої економіки в Україні стають необхідними та цілком досяжними.

Дальший розвиток «зеленої економіки» потребує розв'язання суперечностей екологізації виробництва, посилення ролі держави в стимулюванні зелених інвестицій та інновацій, створення умов для підвищення конкурентоспроможності національних виробників зеленої продукції та формування нового ставлення населення до навколишнього середовища.

Перспективами подальших досліджень є вивчення міжнародного досвіду «озеленення» економіки та можливості його практичного застосування в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Буркинський Б. В. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні : монографія / Б. В. Буркинський, Т. П. Галушкіна, В. Є. Реутов ; Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. – Одеса : Підприємство Фенікс, 2011. – 348 с.
2. Галушкіна Т. П. Національна політика «зеленого» зростання в Україні / Т. П. Галушкіна, Л. О. Мусіна, Н. І. Хумарова ; Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. – Одеса, 2012. – 271 с.
3. Потапенко В. Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої економіки»: монографія / В. Г. Потапенко; Нац. ін-т стратег. досліджень. – Київ : НІСД, 2012. – 359 с.
4. Потапенко В. Г. Трансформація використання природно-ресурсної сфери України на засадах «зеленої» економіки : монографія / В. Г. Потапенко. – Суми : Папірус, 2013. – 383 с.
5. Сухорукова Т. Г. Перспективи розвитку зеленої економіки в Україні / Т. Г. Сухорукова, Н. В. Янченко, Н. Жижкевич // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2019. – № 67. – С. 115-123.
6. Дикань В. Л. Розвиток екологоекономічного управління на підприємствах України в умовах євроінтеграції: монографія / В.Л. Дикань, І. В. Токмакова. – Х.: УкрДАЗТ, 2008. – 150 с.
7. Токмакова, І.В., Зубенко, В.О. Інтеграція екологічних показників в систему економічного аналізу підприємства // Вісник економіки транспорту і промисловості, – 2008. – №24. – С. 137 – 139.
8. Перспективы энергетических технологий. Сценарии и стратегии до 2050 г. / ОЭСР/МЭА; WWF России ; ред. А. Кокорина, Т. Муратовой. – М., 2007. – 586 с.
9. Егорова М. С. Экономические механизмы и условия перехода к зеленой экономике // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 6-6. – С. 1262-1266.
10. Зеленая экономика: справ. док. / ЮНЕП. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://web.unep.org/greenecomony/sites/unep.org/greenecomony/files/ru_ge_employment.pdf. (дата звернення: 28.02.2020).
11. Кучеров А. В., Шибилева О. В. Концепция «зеленой» экономики: основные положения и перспективы развития // Молодой ученый. – 2014. – № 4. – С. 561-563.
12. Сьогодні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/ua/ukraine/v-ukraine-obshchaya-ploshchad-svalok-musora-ravna-territorii-danii-1126385.html> (дата звернення: 28.02.2020).
13. Кушнаренок А. Дефицит пресной воды: проблемы и способы решения // The WALL magazine. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://thewallmagazine.ru/lack-of-fresh-water/> (дата звернення: 28.02.2020).
14. Шаповалов А. Тайна зеленого ВВП // Коммерсантъ Власть. – 2010.– № 16. – С. 46. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc/1357612>. (дата звернення: 28.02.2020).
15. Грибова Е. В. «Зеленая экономика»: реалии и перспективы // Вестн. РГГУ. Сер.: Экономика. Управление. Право. – 2014. – № 21 (144). – С. 82-92.
16. Інвестиції в «зелену економіку» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.greenmind.com.ua/upload/forum2013/daria-revina.pdf>. (дата звернення: 28.02.2020).
17. Програма «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства»: Greening Economies in the European Union's Eastern Partnership Countries (EaP GREEN) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://ndei.me.gov.ua/pdf/EAP_GREEN.pdf.
(дата звернення: 28.02.2020).

18. EaP GREEN. [online] Available at: http://www.unece.org/ru/env/sea/eapgreen_r.html.

19. Cameron, A., Clouth, S., 2012. A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications. [pdf] UN Division for Sustainable Development. 64 p. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/GE%20Guidebook.pdf>

20. Pearce, D., Markandya, A., Barbier B.E., 1989. Blueprint for a green economy. London: Earthscan, 192 p.

REFERENCES

1 Burkynskiy B. V., Halushkina T. P., Reutov V. Ye. (2011) “Zelena” ekonomika kriz pryizmu transformatsiinykh zrushen v Ukraini [Green economy through the prism of transformational shifts in Ukraine]. Odessa: Phoenix (in Ukrainian).

2 Halushkina T. P., Musina L. O., Khumarova N. I. (2012) *Natsionalna polityka “zelenoho” zrostannia v Ukraini* [National «green growth» policy in Ukraine]. Odessa: Institute of market problems and economic-ecological research of National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukrainian).

3 Potapenko V. H. (2012) *Stratehichni priorityety bezpechnoho rozvytku Ukrainy na zasadakh “zelenoi ekonomiky”* [Strategic priorities for Ukraine's secure development based on the “green economy”]. Kiev: National Institute for Strategic Studies (in Ukrainian).

4 Potapenko V. H. (2013) *Transformatsiia vykorystannia pryrodno-resursnoi sfery Ukrainy na zasadakh “zelenoi” ekonomiky* [Transformation of the use of the natural resource sphere of Ukraine on the basis of the “green” economy]. Sumy: Papyrus (in Ukrainian).

5 Sukhorukova T. H., Yanchenko N. V., Zhyzhkevych N. (2019) *Perspektivy rozvitiya zelenoy ekonomiki v Ukraine* [Prospects for the

development of the green economy in Ukraine]. *The Bulletin of Transport and Industry Economics*, no. 67, pp. 115-123.

6 Dykan V. L., Tokmakova I. V. (2008) *Rozvytok ekolohoekonomichnoho upravlinnia na pidpriemstvakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii* [Development of environmentally friendly management at the enterprises of Ukraine in the minds of the European Integration]. Kharkiv: Ukrainian State University of Railway Transport (in Ukrainian).

7 Tokmakova I. V., Zubenko V. O. (2008) *Intehratsiia ekolohichnykh pokaznykiv v systemu ekonomichnoho analizu pidpriemstva* [Integration of environmental indicators into the system of economic analysis of the enterprise]. *The Bulletin of Transport and Industry Economics*, no. 24, pp. 137-129.

8 Kokoryn A. (ed.), Muratova T. (ed.) (2007) *Perspektivy energeticheskikh tekhnologiy. Stsenarii i strategii do 2050 g* [Prospects for energy technology. Scenarios and strategies until 2050]. Moscow: OECD / IEA; WWF Russia (in Russian).

9. Egorova M. S. (2014) *Ekonomicheskie mekhanizmy i usloviya perekhoda k zelenoy ekonomike* [Economic mechanisms and conditions for the transition to a green economy]. *The Basic research*, vol. 6, no. 6, pp. 1262-1266.

10 *Green economy* (2012) [Green economy] (UNEP reference document). Available at: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8659/-%20Green%20economy_%20what%20do%20we%20mean%20by%20green%20economy_%202012Main%20briefing%202012--Final.pdf (accessed 28 February 2020).

11 Kucherov A. V., Shibileva O. V. (2014) *Kontseptsiya «zelenoy» ekonomiki: osnovnye polozheniya i perspektivy razvitiya* [The concept of a «green» economy: key points and development prospects]. *The Young scientist*, no. 4, pp. 561-563.

12 *Sohodni [Today]* (2018) (electronic resource). Available at: [**Вісник економіки транспорту і промисловості № 69, 2020**](https://www.segodnya.ua/ua/ukraine/v-ukraine-obshchaya-</p></div><div data-bbox=)

ploshchad-svalok-musora-ravna-territorii-danii-1126385.html (accessed 28 February 2020).

13 Kushnarenko A. Defitsit presnoy vody: problemy i sposoby resheniya [Freshwater deficiency: problems and solutions]. *The WALL magazine* (electronic resource). Available at: <http://thewallmagazine.ru/lack-of-fresh-water/> (accessed 28 February 2020).

14 Shapovalov A. (2010) Tayna zelenogo VVP [The secret of green GDP]. *Kommersant Vlast* (electronic journal), no. 16, pp. 46. Available at: <http://www.kommersant.ru/doc/1357612> (accessed 28 February 2020).

15 Gribova E. V. (2014) «Zelenaya ekonomika»: realii i perspektivy [«Green Economy»: realities and prospects]. *Bulletin of the Russian State Humanitarian University*. Series: Economics. Management. Right, no. 21 (144), pp. 82-92.

16 Investytsii v «zelenу ekonomiku» [Investing in a green economy] (2013) (electronic resource). Available at: <http://www.greenmind.com.ua/upload/>

forum2013/daria-revina.pdf. (accessed 28 February 2020).

17 Prohrama «Ekolohizatsiia ekonomiky v krainakh Skhidnoho partnerstva» [Greening Economies in the European Union's Eastern Partnership Countries (EaP GREEN)] (electronic resource). Available at: http://ndei.me.gov.ua/pdf/EAP_GREEN.pdf. (accessed 10 March 2020).

18 EaP GREEN. [online] Available at: http://www.unece.org/ru/env/sea/eapgreen_r.html.

19 Cameron A., Clouth S. (2012). A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications. [pdf] UN Division for Sustainable Development. 64 p. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/GE%20Guidebook.pdf>

20 Pearce, D., Markandya, A., Barbier B.E., 1989. Blueprint for a green economy. London: Earthscan, 192 p.

УДК 339.56

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

*Кузьминчук Н. В., д.е.н., професор,
Куценко Т. М., к.е.н., доцент,
Терованесова О. Ю., к.е.н., доцент,
Сіладі К. Б., студентка 4-го курсу(ХНУ ім. В. Н. Каразіна)*

Запропоновано теоретико-методичний інструментарій проведення екологічної митної експертизи товарів, зокрема, подано характеристику даного процесу та обґрунтовано логічні зв'язки між ними. Розкрити головну мету екологічної митної експертизи та етапи її проведення з визначенням особливостей та завдань кожного з них. Наголошено, що результати екологічної митної експертизи товарів мають бути оформлені у вигляді звіту, який містить експертний висновок. Систематизовано види висновків ідентифікаційних та класифікаційних досліджень в рамках проведення екологічної митної експертизи. Встановлено, що теоретико-методичний інструментарій проведення екологічної митної експертизи товарів включає відповідним чином сформоване науково-методичне забезпечення, що становить

© Кузьминчук Н.В.,
Куценко Т.М.,
Терованесова О.Ю.,
Сіладі К.Б.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 69, 2020